

Etusivu>Kanteen nostaminen>Oikeusapu

Oikeusapu

Oikeusapua koskevan oikeuden ansiosta henkilöt, joilla ei ole riittäviä varoja, voivat vastata tuomioistuinasian tai oikeudellisen edustamisen kustannuksista. Oikeusapujärjestelmiä on kaikissa Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioissa, ja ne kattavat sekä yksityis- että rikosoikeudelliset menettelyt.

Kuvittele tilanne, jossa olet riitaantunut jonkun kanssa omassa maassasi tai ulkomailla ja haluat viedä asian tuomioistuimeen, tai tilanne, jossa sinun on puolustauduttava oikeudessa, koska toinen osapuoli saattaa asian vireille tuomioistuimessa sinua vastaan. Kuvittele tilanne, jossa sinua syytetään rikoksista omassa maassasi tai ulkomailla eikä sinulla ole varaa oikeudelliseen neuvontaan ja/tai edustamiseen tuomioistumisessa. Kaikissa edellä kuvatuissa tapauksissa voit pyytää oikeusapua.

Oikeudesta oikeusapuun säädetään

Euroopan ihmisoikeussopimuksessa – Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohdassa taataan vastaajalle oikeus oikeudelliseen avustamiseen, jos vastaaja ei itse pysty siitä maksamaan, ja maksuttomaan oikeusapuun oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa.

Euroopan unionin perusoikeuskirjassa – perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaan oikeusapua annetaan niille, joilla ei ole riittäviä varoja, jos tällainen apu on tarpeen, jotta asianomainen voisi tehokkaasti käyttää oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Oikeusapu yksityisoikeudellisissa menettelyissä

Kansalliset riita-asiat

Kaikissa EU:n jäsenvaltioissa on käytössä oikeusapujärjestelmä. Jos olet riitaantunut jonkin yrityksen, ammatinharjoittajan, työntäjän tai muun henkilön kanssa **asuinmaassasi** eikä sinulla ole riittävästi varoja oikeudenkäyntiä varten, voit pyytää oikeusapua kansallisten säännösten mukaisesti.

Jäsenvaltioiden kansallisten oikeusapujärjestelmien vertailu osoittaa kuitenkin, että järjestelmien toimintaperiaatteissa, organisaatiossa ja hallinnossa on perustavanlaatuisia eroja. Järjestelmien toimintaperiaatteiden mukaan joissakin jäsenvaltioissa perustavoitteena näyttää olevan oikeudellisten palvelujen ja oikeussuojan tarjoaminen kaikille, kun taas toisissa oikeusapu on ainoastaan kaikkein vähävaraisimpien saatavilla.

Tietoa kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestelmästä saa napsauttamalla kyseisen valtion lippua.

ARKISTOITU EJA-verkkosivusto (siviili- ja kauppaoikeus)

Rajat ylittävät riita-asiat

Jos olet riitaantunut jonkin yrityksen, ammatinharjoittajan, työntäjän tai muun henkilön kanssa **ulkomailla** eikä sinulla ole riittävästi varoja oikeudenkäyntiä varten, voit pyytää rajat ylittäviä riita-asioita koskevaa oikeusapua.

Rajat ylittävissä asioissa annettavaa oikeusapua koskeva **direktiivi** hyväksyttiin helpottamaan oikeusavun saantia siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Se käsittelee ennen oikeudenkäyntiä annettavan oikeudellisen neuvonnan sovinnon saavuttamiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa, oikeudellisen avustamisen asian vireille panemiseksi tuomioistuimessa ja asianajajan käyttämisen edustajana oikeudenkäynnissä sekä avustamisen menettelyn kustannusten suorittamisessa tai niistä vapauttamisen.

Saadaksesi oikeusapua rajat ylittävissä asioissa sinun on täytettävä asiaankuuluva oikeusapuhakemusta koskeva lomake. Direktiivissä säädetään **kahdenlaisista lomakkeista**: toinen lomake laaditaan oikeusapuhakemuksia varten ja toinen oikeusapuhakemusten lähettämistä varten.

Oikeusapu rikosoikeudellisissa menettelyissä

Kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä määritetään, millä tavoin oikeusapua annetaan rikosoikeudellisissa menettelyissä niiden toimivaltaan kuuluvalla alueella. Euroopan oikeusportaalissa on tarkoitus julkaista yksityiskohtaista tietoa tästä aiheesta.

Tällä hetkellä ei ole olemassa tätä aihetta koskevaa EU:n lainsäädäntöä rajat ylittäviä tapauksia varten.

Päivitetty viimeksi: 20/01/2020

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Komissio päivittää parhaillaan verkkosivujaan, joiden sisältöön Yhdistyneen kuningaskunnan ero EU:sta vaikuttaa. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.

Oikeusapu - Suomi

1 Mitä kustannuksia oikeudenkäyntiin liittyy, ja kuka ne yleensä maksaa?

Oikeudenkäyntikulut vaihtelevat asian laadusta ja laajuudesta riippuen. Oikeudenkäyntikuluja ovat muun muassa avustajan palkkio ja kulukorvaus, todistelu-, tulkkaus- ja käännöskulut, viranomaisen käsittely- ja toimituskirjamaksut sekä valtiolle suoritettavat täytäntöönpanomaksut. Valtaosa oikeudenkäyntikuluista koostuu avustajan palkkiosta. Lähtökohtaisesti jokainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Tuomioistuin voi velvoittaa jutun hävinneen osapuolen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut.

2 Mitä oikeusavulla tarkoitetaan?

Oikeusapua annetaan valtion varoin henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan sen hoitamisen vaatimia menoja. Oikeusapuun kuuluu oikeudellinen neuvonta, tarpeelliset toimenpiteet sekä avustaminen tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa sekä vapautus asian käsittelyyn liittyvistä menoista. Hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää silloin, kun hakijalle annetaan vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintää käyttäen.

3 Kuka voi saada oikeusapua?

Oikeusapua annetaan Suomessa käsiteltävissä asioissa henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa taikka koti- tai asuinpaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Lisäksi oikeusapua annetaan, jos henkilön asia käsitellään Suomen tuomioistuimessa tai jos oikeusapuun on erityistä syytä. Ulkomailla käsiteltävässä asiassa oikeusapu kattaa yleisen oikeudellisen neuvonnan.

Oikeusapua ei anneta yhtiölle tai yhteisölle. Oikeusapua annetaan elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaa koskevassa muussa kuin tuomioistuinasiasa vain, jos siihen on erityistä syytä.

Oikeusapua annetaan hakemuksesta korvauksetta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan hänen kuukausittain käytettävissään olevien varojen (käyttövara) ja varallisuuden perusteella. Pääsääntöisesti käyttövara lasketaan hakijan ja hänen puolisonsa kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ja varallisuus eivät ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin huomioon otettavista tuloista ja menoista sekä elatusvelvollisuuden vaikutuksesta käyttövara laskettaessa, varallisuuden huomioon ottamisesta sekä niistä perusteista, joita noudatetaan määrättäessä oikeusapua saaneen omavastuusuus.

Oikeusapua ei anneta, jos hakijalla on oikeudenkäyntikulut kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa tuomioistuin voi myöntää oikeusavun siltä osin kuin oikeudenkäyntikulut ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutus sopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän. Jos hakija on taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun korvauksetta, oikeusapu voidaan myöntää vakuutuksen omavastuusuuden kattamiseen.

4 Myönnetäänkö oikeusapua kaikenlaisiin oikeudenkäynteihin?

Oikeusapua voi saada sekä tuomioistuimessa että sen ulkopuolella hoidettavaan oikeudelliseen asiaan.

Oikeusapua ei anneta, jos:

- 1) asialla on hakijalle vähäinen merkitys;
- 2) se olisi selvästi tarkoituksetonta verrattuna hakijalle siitä koituvaan hyötyyn;
- 3) asian ajaminen olisi oikeuden väärinkäyttämistä; tai
- 4) asia perustuu siirrettyyn oikeuteen ja on aihetta otaksua siirron tapahtuneen oikeusavun saamiseksi.

Pääsääntöisesti oikeusapuun ei kuulu avustaminen:

- 1) yleisessä tuomioistuimessa käsiteltävässä hakemusasiassa;
- 2) yksinkertaisessa rikosasiassa;
- 3) asiassa, joka koskee verotusta tai julkista maksua; eikä
- 4) asiassa, jossa oikaisuvaatimus- tai valitusoikeus perustuu kunnan tai muun julkisyhteisön jäsenyyteen.

Tällöinkin julkinen oikeusavustaja voi tarvittaessa antaa oikeudellisia neuvoja ja laatia tarvittavia asiakirjoja.

5 Onko kiireellisten tapausten varalle olemassa erityismenettelyä?

Oikeusavun hakijan tulee ilmoittaa mahdollisesta asian kiireellisyydestä oikeusaputoimistolle.

6 Mistä saan lomakkeen oikeusavun hakemista varten?

Oikeusavun hakemuslomakkeen saa osoitteesta <https://oikeus.fi/fi/index/lomakkeet/oikeusapu.html>

Oikeusavun hakemuslomakkeen saa myös oikeusaputoimistosta. Toimistojen yhteystiedot ovat osoitteessa <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Oikeusapua voi hakea sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/asiointi/oikeusavunsahkoinenasiointi.html>

7 Mitä asiakirjoja oikeusapuhakemukseen on liitettävä?

Oikeusapuhakemuksessa hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, johon hän hakee oikeusapua sekä oikeusturvavakuutuksesta (ks. kysymys 6 oikeusavun hakemuslomakkeista). Hakijan on oikeusaputoimiston pyynnöstä esitettävä tuloista ja menoista tositteet sekä selvitys omaisuudesta ja veloista. Oikeusaputoimisto voi salassapitosäännösten estämättä hankkia tietoja, jotka ovat välttämättömiä sen selvittämiseksi, onko hakija taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun ja onko hakijalla asian kattava oikeusturvavakuutus.

8 Minne oikeusapuhakemus toimitetaan?

Oikeusapua voi hakea miltä tahansa oikeusaputoimistolta. Toimistojen yhteystiedot ovat osoitteessa <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Oikeusapua voi hakea myös sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/asiointi/oikeusavunsahkoinenasiointi.html>

9 Miten saan tietää, onko minulla oikeus saada oikeusapua?

Oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä. Päätös toimitetaan hakijan ilmoittamaan asiointiosoitteeseen.

10 Miten minun tulee toimia, jos minulla on oikeus saada oikeusapua?

Selvittääkseen oikeutensa oikeusapuun hakijan tai hänen avustajan tulee ottaa yhteyttä oikeusaputoimistoon.

11 Jos oikeusapua on myönnetty, kuka valitsee asianajajan?

Oikeusapua antaa julkinen oikeusavustaja. Tuomioistuinasioissa avustajaksi voidaan määrätä myös tehtävään suostumuksensa antanut yksityinen avustaja. Yksityiseksi avustajaksi on määrättävä asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja. Milloin oikeusavun saaja on itse ehdottanut avustajakseen kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilön, tämä on määrättävä, elleivät erityiset syyt toisin vaadi. Avustaja on toimessaan velvollinen noudattamaan hyvää asianajotapaa.

12 Kattaako oikeusapu kaikki menettelyyn liittyvät kustannukset?

Oikeusapu kattaa asian vaatimat tarpeelliset hakijan oikeudenkäyntikulut. Oikeusavun saajan omavastuu oikeudenkäyntikuluista määräytyy hänen taloudellisen aseman perusteella. Oikeusapu ei kata vastapuolen oikeudenkäyntikuluja.

13 Jos oikeusavun määrää on rajoitettu, kuka vastaa loppuista kustannuksista?

Oikeusavun saajan omavastuu oikeudenkäyntikuluista määräytyy hänen taloudellisen aseman perusteella. Mikäli oikeusapua on antanut julkinen oikeusavustaja, oikeusavun saaja maksaa omavastuusuutensa oikeusaputoimistolle. Mikäli oikeusapua on antanut yksityinen avustaja, oikeusavun saaja maksaa omavastuusuutensa avustajalle.

14 Kattaako oikeusapu myös muutoksenhakuvaiheen?

Oikeusapu kattaa kaikki asian vaatimat tarpeelliset hakijan oikeudenkäyntikulut. Oikeusavun saajan omavastuu oikeudenkäyntikuluista määräytyy hänen taloudellisen aseman perusteella.

15 Voidaanko oikeusapu peruuttaa ennen kuin oikeudenkäynti on päättynyt (tai jopa periä takaisin oikeudenkäynnin päättyttyä)?

Mikäli havaitaan, että oikeusavun myöntämisedellytyksiä ei ollut olemassa tai mikäli ne ovat muuttuneet tai lakanneet, oikeusaputoimisto tai tuomioistuin voi muuttaa oikeusapupäätöstä tai päättää, että oikeusavun antaminen lakkaa. Oikeusavun saajan omavastuusuutta muutettaessa määrätään, sovelletaanko uutta päätöstä taannehtivasti. Oikeusavun lakkaamisesta päätettäessä määrätään, onko oikeusapua saaneen suoritettava valtiolle korvaus saamastaan oikeusavusta, sekä vahvistetaan korvauksen määrä.

16 Voiko oikeusavun epäämistä koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Jos oikeusapua ei myönnetä hakemuksen mukaisesti, hakija voi saattaa asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Oikeusaputoimiston päätöksen yhteydessä hakijalle toimitetaan ohjeet ratkaisupyynnön tekemiseksi. Ratkaisupyynnön on toimitettava päätöksen tehneelle oikeusaputoimistolle. Oikeusaputoimisto toimittaa ratkaisupyynnön tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Lisätietoja

Tuomioistuin voi määrätä rikoksesta epäillylle puolustajan sekä asianomistajalle oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten. Puolustajaksi ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajaksi on määrättävä julkinen oikeusavustaja, asianajaja tai erityisestä syystä luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja. Tukihenkilöllä tulee olla riittävä pätevyys. Jos tuomioistuin toteaa epäillyn syyllistyneen rikokseen, jonka esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten hänelle oli määrätty puolustaja, hänet on veloitettava korvaamaan valtiolle sen varoista maksetut korvaukset. Jos epäilty täyttää oikeusavun saamisen taloudelliset edellytykset, korvaus ei saa olla oikeusavun mukaista korvausta suurempi.

Lisätietoa oikeusavusta osoitteesta <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Päivitetty viimeksi: 16/01/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Näiden sivujen kansallisesta sisällöstä vastaavat jäsenvaltiot päivittävät parhaillaan sivuja Britannian EU-erosta johtuvien muutosten vuoksi. Kaikki sivut eivät välttämättä ole vielä ajan tasalla, mutta tiedot korjataan aikanaan.